

ENERGIA KRISITIK AUKERA BERRIEN GARAIRA

Dossierra

JUAN BORDERA · ISIDRO ESNAOLA
JUANJO ÁLVAREZ
OIHANA LOPETEGI · ALICIA VALERO

Komunitatea

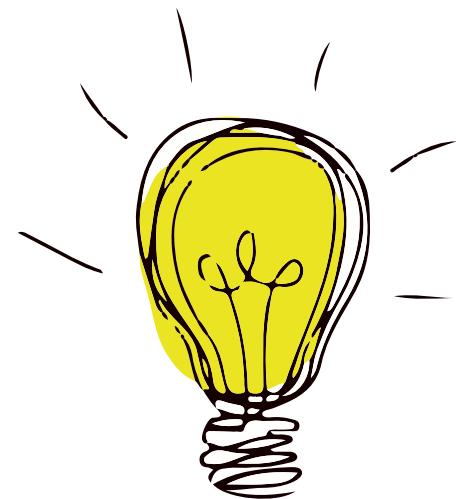
PROGRAMA SOZIOEKONOMIKOA
ALETUZ · 'ESTALLIDOS' LIBURU
ERRESEINA · GOMENDIOAK

Talaiaren 14. alea duzu esku artean, gogoetarako gunea; argalpen bat ez ezik, hausnarketa eta eztabaidarako espazio ere izan nahi duena. Talaia, LAB-eko Ekintza Sozialeko egiturak eta Ipar Hegoa Fundazioak formazio sindikal, politiko eta sozialerako egiten duten eskaintzen parte da.

Ale eraberritua dugu honakoa. Alde batetik, eta orain arteko ereduarekin jarraituz, Dossiera deitu diogun atal monografikoa dugu, zenbaki honetan energiaren gaia landu asmo duena, langileen bizi baldintzetan izugarrizko eragina izaten ari den problematika, hain zuzen ere. Energia krisiak ardaztu ditu azken hilabeteak eta aurrera begira ere berdin izaten jarraituko du. Beti bezala, gaia ikuspegi ezberdinatik aztertu nahi izan dugu, dituen dimentsioa ezberdinak jasotzeko asmoarekin. Hasteko, Juan Bordera elkarritzetatu dugu Ukrainako gerrak krisi energetikoan suposatu duen azelerazioaz hitz egiteko. Ondoren, Alicia Valero trantsizio energetikorako ezinbestekoak dirien mineralen gabeziak eta horien

kudeaketarako proposamen zehatzetariko aritu zaigu. Isidro Esnaolak, aldiz, energia krisiak ekonomikoki dituen eraginez gogoetatu du. Jaarraian, Juango Álvarezek lanaren eraldaketa ekosozialaren inguruko hausnarketa luzatu digu, Nissan Zona Francako kasua adibide har-tuta. Eta, bukatzeko, Oihana Lopetegik LABek trantsizio energetikoari begira duen posizioa garatu du artikulu batean.

Ohiko atal monografiko horrez gain, beste zenbait gai ere landu nahi ditugu hemendik aurrrera. Hasteko eta behin, momen-tuko egoera politiko-sindikalaren irakurketa egin eta ditugun erronkez hausnartzeko tartea har-tu nahi dugu. Bestalde, LABen pro-grama socioeconómicoaren atal ezberdinan sakontzeko asmoa ere badugu. Oraingo honetan trantsizio batzordeen proposame-narekin hasi gara. Eta, amaitze-ko, gomendioen atal berri bat osatu dugu. Bertan, Jule Goikoetxea eta Albert Nogueraren Estallidos li-burua erreseinatu dute Irati Sienra eta Ander Bilbaok. ■

**TALAIA 14 | ENERGIA: KRISITIK
AUKERA BERRIEN GARAIRA
2022KO UDAZKENA**

03 JUAN BORDERA

06 ALICIA VALERO

09 ISIDRO ESNAOLA

12 JUANJO ÁLVAREZ

15 OIHANA LOPETEGI

KOMUNITATEA

18 KOMUNITATEARI

**20 'ESTALLIDOS'
LIBURU ERRESEINA**

**24 PROGRAMA
SOZIOEKONOMIKOA
ALETUX**

25 GOMENDIOAK

Tienes entre manos el número 14.º de la revista Talaia, publicación renovada. Para empezar, y siguiendo con el esquema monográfico que teníamos hasta ahora, hemos reflexionado entorno al tema de la energía desde diferentes puntos de vista. Pero, al mismo tiempo, hemos incluido nuevas secciones. Por un lado, una pequeña reflexión sobre la situación político-sindical que vivimos y los retos que tenemos por delante. Por otro, iremos desarrollando las diferentes propuestas que contiene el Programa socioeconómico de LAB. Y, para concluir, un apartado de recomendaciones. ■

Aldizkari honen edukiak Creative Commons - Aitorrtu Partekatu berdin lizentzia baten pean daude.

Lizentzia honekin, edukiak kopiatu, banatu eta erakutsi zein lan eratorriak egin ahal izango dituzu, beti ere ondo-rengoa balditzak betez:

- Edukiaren jatorrizko egilea aipatu behar duzu.
- Edukiaren aldaketarik egiten baduzu, edo lan eratorri bat sortzen baduzu eta hau banatzekotan, honako lizentzia honen baldintza beretan egin beharko duzu.

Los contenidos de esta publicación están bajo licencia Creative Commons - Reconocimiento - Compartir igual. Con esta licencia eres libre de compartir, copiar y redistribuir el material así como de crear trabajos adaptados, siempre bajo las siguientes condiciones:

- Debes reconocer adecuadamente la autoría.
- Si creas un trabajo derivado, debes difundir las contribuciones bajo la misma licencia que el original.

«O gestionamos democráticamente el decrecimiento, o esto derivará hacia el fascismo»

JUAN BORDERA » Periodista y activista

JAUME R. LLORET. DIRECTA.CAT | CC BY NC SA

JUAN BORDERA es coautor de «El otoño de la civilización. Textos para una revolución inevitable» (CTXT) junto a Antonio Turiel. Es periodista, guionista y activista de Extinction Rebellion.

Al comienzo de la guerra ucraniana escribiste un artículo junto a Antonio Turiel en la que definíais esta guerra como la primera guerra de la era del descenso energético. ¿Qué queríais decir con eso? ¿Cómo se relaciona esta guerra con la crisis energética?

Esta guerra es un punto y aparte. Obviamente ha habido muchos otros conflictos en los últimos años, sobre todo en las últimas décadas, que tenían como razón principal la cuestión energética; por ejemplo, la guerra de Iraq. Otros conflictos han tenido que ver con apoderarse de recursos estratégicos necesarios para

la transición ecológica, como el golpe de estado en Bolivia (con intereses entorno al litio).

Lo que para nosotros marca un punto y aparte es que la pandemia primero y la guerra después aceleran la llegada del pico del petróleo (el pico del diésel se produjo en 2015 y el pico del petróleo convencional una década antes), que hace que ya no se vaya a poder alcanzar un pico de producción similar al que hubo en 2019 (102 millones de barriles diarios). A partir de ese punto lo que nos toca es un suave descenso en la producción, con vaivenes en el precio, en algunos momentos puede que incluso el precio parez-

ca abaratarse, pero lo hará para seguir subiendo después. Inevitablemente ese proceso nos va a ir abocando a un panorama de menos recursos disponibles, sobre todo energéticos.

Por eso nosotros marcábamos ese punto de pivote a partir del cual ya viene una era del descenso energético pronunciado e ineludible.

La guerra ha agravado la crisis energética. ¿Cuáles son sus principales consecuencias? Y, ¿qué podemos esperar durante el próximo invierno del que tanto se habla?

Hay un factor que es el de la desglobalización, es decir, que esta guerra marca un punto y aparte de un proceso que ya venía dándose. Algunos expertos hablan de que el principio de la desglobalización se podría fechar en la elección de Donald Trump y en el Brexit, que fueron dos grandes señales de que los EEUU y el Reino Unido iban cada vez más a su bola. Esa

tendencia ha seguido reforzándose durante los últimos años.

Se está organizando un mundo multipolar con dos grandes bloques: la OTAN por un lado, y China y Rusia por el otro. Las alianzas que aguantaban hasta ahora se han evaporado a causa de la guerra. Esto va a afectar a toda la cadena de producción mundial. Es verdad que habrá zonas que lo llevarán mejor que otras, pero estamos ante un momento de descomplejización, de inicio de desglobalización.

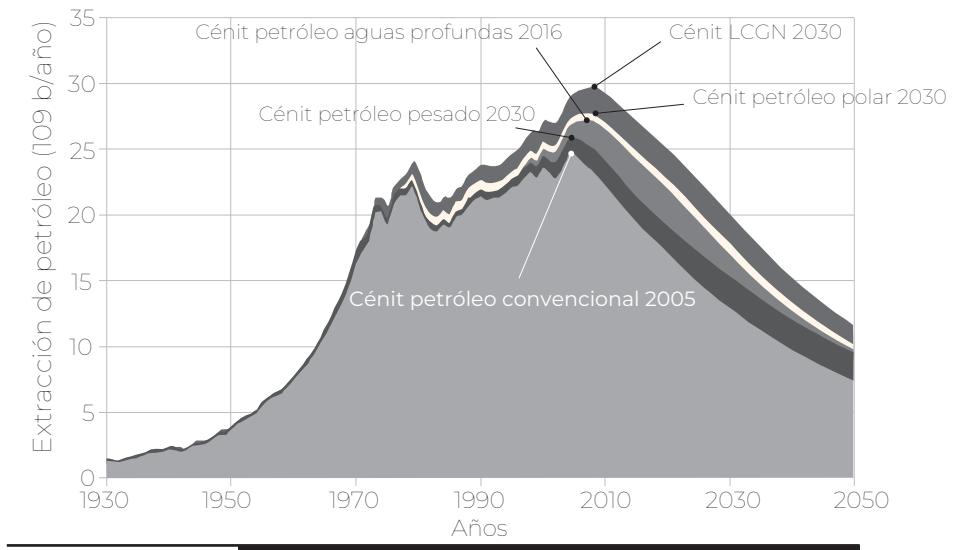
Aunque la guerra determine en gran medida la salida que se le vaya a dar la crisis energética, esta es previa a la guerra. ¿Cuáles son los ejes de esa crisis?

Hay muchas derivadas. La más peligrosa, desde mi punto de vista, es la del diésel. Creo que el impacto de esta crisis es inminente, ya que está encareciéndose rápidamente en todo el mundo. Hay países que tienen pocas reservas, hasta los propios EEUU están en una situación complicada. Creo que el del diésel es uno de los puntos más débiles del sistema. Debemos tener en cuenta que las consecuencias de esa crisis están relacionadas con la crisis alimentaria, ya que este sector es muy intensivo en el uso del diésel (gran parte de la maquinaria agraria depende del diésel). Este es el punto más peligroso.

Por otro lado, una lectura que hay que hacer sí o sí es cómo en tiempos de absoluta emergencia climática la transición energética que se está haciendo es al carbón. Lo que se está haciendo para sostener el crecimiento es quemar más carbón. Esto es lo que ha ocurrido en la UE y en otros muchos lugares del planeta.

Esto deja en evidencia que si nos empeñamos en seguir creciendo y si encima nos empeñamos en mantener conflictos bélicos abso-

Extracción de petróleo y proyección futura (Heinberg, 2012)

lutamente ineficientes, nos vamos a ir complicando cada vez más una transición ecológica que tenía que haberse empezado en serio décadas atrás. Ya llegamos tarde. Y tenemos muchas dificultades, como la falta de minerales necesarios para la transición energética (el litio, el cobalto, el neodimio...) y la ruptura de la cadena de suministros que la guerra ha acelerado.

En el fondo se quiere sostener un sistema de producción que va a ser muy difícil que se sostenga, y este invierno va a haber sectores y empresas que lo van a pasar muy mal.

“ UN CIERTO DECRECIMIENTO EN EL USO DE ENERGÍA Y MATERIALES ES INELUDIBLE, NO LO VAMOS A PODER EVITAR. LA CUESTIÓN ES CÓMO VAMOS A GESTIONAR ESE PROCESO ”

La crisis está golpeando las condiciones de vida de los y las trabajadoras. Ahora nos hablan del fin de la abundancia rompiendo el tabú del decrecimiento.

Ahí está la gran disyuntiva que tenemos. El decrecimiento, ya lo dice Yayo Herrero, no es negociable, es decir, un cierto decrecimiento en el uso de energía y materiales es ineludible, no lo vamos a poder evitar. La cuestión es cómo vamos a gestionar ese proceso. Y ahí hay

dos posibilidades. O se gestiona para el bien común, que es lo que proponen la teoría del decrecimiento, los movimientos de base y la parte de la ciencia académica que también está apostando cada vez más por ello, o está la otra opción que es el decrecimiento gestionado sin cambios políticos a través del mercado, en el cual cada vez más gente va a estar fuera de los circuitos de bienestar.

Yo siempre hago el chiste de que el decrecimiento tiene dos opciones: o se convierte en *vox populi*, lo hablamos entre todos y se recurre a la democracia radical para gestionarlo y repartir las cargas (la redistribución de la riqueza es esencial), o será el decrecimiento Vox a secas. Es decir, si no conseguimos que se normalice el debate y se tomen medidas adecuadas, las cargas se van a repartir de manera muy desigual, lo que generará aún más conflictos.

¿Por qué puede salir reforzado el eco-fascismo de esta situación?

Es una derivada directa. Si no se afronta esta situación se van a reforzar cada vez más los proyectos de extrema derecha por la propia lógica de la situación en la que vivimos. Estamos en una situación de tarta menguante. En esa tesitura, inevitablemente, surgen más choques, más conflictos para apoderarse de los recursos. Y si encima tú quieres crecer mientras la tarta mengua, vas a tener que expoliar aún más a otros países (como ocurre ahora entre Alemania y algunos países del norte de África con el hidrógeno verde).

Esto daría para mucho, pero resumiéndolo mucho yo sólo veo esas dos posibilidades: o gestionamos democráticamente el decrecimiento y a partir de ahí repartimos las cargas y la riqueza, o esto derivará hacia el fascismo.

**ESTAMOS ANTE UN
MOMENTO DE
DESCONPLEJIZACIÓN,
DE INICIO DE
DESGLOBALIZACIÓN**

Los formatos híbridos de expertos asesorando a la ciudadanía para que la ciudadanía proponga y legitimate medidas que de otra manera van a ser muy difíciles de tomar me parece la manera más óptima de gestión. Y eso sería dejarle la responsabilidad de proponer a quienes realmente tienen que proponer, que es a la gente que sabe de estas cuestiones, y que luego sea la ciudadanía la que sospeche y decida.

Propuestas sobre qué se tendría que hacer hay muchísimas.

Una de ellas, inevitablemente, aunque yo no sea un gran defensor del Green New Deal, es el ponerle un impuesto muy elevado a las grandes fortunas. Recuperar fondos para reducir la desigualdad económica que el capitalismo genera. Otra, la reducción de la jornada laboral. Y, por último, un híbrido entre renta básica y trabajo garantizado. Así el estado tendría a su alcance mano de obra que implemente sus decisiones, por ejemplo, construyendo infraestructura necesaria para la transición energética, para regenerar ecosistemas, para reforestar... Una renta básica en forma de trabajo garantizado que permita que cuando el estado tenga que movilizar una cantidad determinada de fuerza laboral pueda hacerlo.

No soy muy partidario del estado pero sí creo que debe jugar un papel crucial en ese proceso de transición. El proceso de inicio no lo veo si no es con una estructura fuerte de organización estatal que permita gestionarlo, con sectores que van a tener que crecer como puede ser el alimentario, y con sectores que tenemos que asumir que se han acabado o que tendrán que reducirse mucho (como la industria militar, la automoción o el turismo). La cuestión es si lo queremos asumir a tiempo como para hacer un aterrizaje de emergencia o vamos a dejar que nos pille otra vez el toro. ■

¿Cómo podemos hacer una gestión de ese fin de la abundancia en la que las consecuencias no las paguen las clases trabajadoras? ¿Cómo hacer una transición ordenada, un racionamiento racional y justo?

Hay muchas posibilidades. Lo que para mí es una condición irrenunciable es la democratización, ya que es más efectiva y se ha demostrado. El formato partido político (exclusivamente) se nos está quedando obsoleto para hacer frente a una crisis que va a ser muy acelerada, que va a ser muy pronunciada y que va a exigir una cintura que probablemente los partidos políticos no pueden tener.

Baliabide mineralak

hobeto erabiltze aldera

Teknologia garbi eta digitalizatu-ek baliabide mineral ugari behar dituzte, eta horietako asko, gainera, oso urriak dira. Paradoxikoki, frogatu dugu itxuraz energiaren ikuspegitik efizienteenak diren teknologiak ez direla oso eraginkorrik lehengaien erabilera. (...)

Europak kanpo mendekotasun handia du, eta horrek oso kaltebera egiten gaitu. Lehengaien prezioen igoera bizkorra lekuko izango gara (ikusten ari garen erregai fosilez gain). Gure kalkuluengarri, ez dago lehen-gai nahikorik trantsizioa proposatzen den moduan egiteko. Zehaztasunera joz, dirudinez behintzat 14 elementu kimikoren erreserbak ez dira nahikoak izango 2050era arte espero den eskariari erantzuteko. Hauek dira elementuak: zilarra, kadmioa, kobaltoa, kromoa, kobrea, galioa, indioa, litioa, manganesoa, nikela, beruna, platinoa, teluroa eta zinka (Alicia Valero, Valero, Calvo, & Ortego, 2018). Zerrenda horretan funtsezkoak elementuak daude, hala nola ibilgailu elektrikoen baterietarako (nikela, litioa, kobaltoa, beruna edo manganesoa), teknologia fotovoltaiko berrietarako (teluroa, kadmioa, indioa, kobrea), aplikazio eta teknologia askotako altzai-ruetarako (kromoa, nikela, zinka) edo teknologia digitaletarako (zinka, platinoa, indioa, galioa, zilarra). (...)

Europatik, lehengaien hornitzaleak dibertsifikatzen saiatzeaz gain, herri-alde ekoizleekin aliantzak eginez, ahalleginak bi fronte nagusitara bideratzea planteatzen da: 1) Etxeko erauzketan inbvertitza beste herrialdeekiko mendekotasuna murrizteko, 2) Ekonomia zirkularraren alde egitea.

KONPONBIDEAK: 1. ETXEKO ERAUZKETAN INBERTITU

Lehenengo puntu ez dago eztabaidetatik libre, meatze berriak ireki-tzea ingurumen- eta gizarte-inpaktu handiekin lotuta baitago, eta jendea ez baitago horiek onartzeko prest. Izan ere, Europak beste herrialde batzuetara deslokalizatu ditu erauzketa-industria eta fabrika kutsatzaileenak. Horrek itxuraz “garbiagoak” eta lehiakorragoak izatea eragin du. Hala ere, gaur egun oso kalteberak gara, eta batez ere Txinak kontrolatzen dituen lehengaien egiten duen erabakiaren mende gaude. Ziurtasun handiz, Txinak etxeko kontsumoa lehenetsiko du esportazioen aurretekik.

Beraz, kanpo mendekotasuna murrizteko Europan bateria-fabriketan edo erdieroaleetan inbvertitzeak, adibidez, ez du ino-

ALICIA VALERO DELGADO » Grupo de Ecología Industrial. Instituto CIRCE

lako zentzurik, horiek osatzen dituzten lehengaiak izan gabe. Hortaz, ulergarria da erauzketa lokalean inbertitzea. Ildo beretik, aztarnategi berriak zabaltzeaz gain, meategi abandonatuak berriro irekitzeko eta metal interesgarriekin meatze-hondakinak prozesatzeko aukera dago; izan ere prezioen igoerarekin eta dagoen premia handiarekin, ekonomikoki errentagarriak izan daitzeke berriro.

Hori bai, meatze-aztarnategi horien ustiapena ingurumen- eta gizarte-estandar zorrotzenekin egin behar da, baliabideak (ura, adibidez) zentzuz erabiltzen direla, paisaia eta inguruko komunitateak errespetatzen direla, kaltetutako populazioekiko konpentsazio justua ematen dela eta natura birsotzen dela ziurtatuz. Horretarako, erauzketa-jardueren inguruko jarrapen osoa egin behar da, eta iraganeko jardunbide txarrak saihes-teko ezarritako baldintzak betetzen direla ziurtatu.

KONPONBIDEAK: 2. "EKONOMIA ESPIRALAREN" ALDEKO APUSTUA

Zalantzak gabe, "ekonomia zirkularra" deiturikoak trantsizio energetiko-arekin batera joan behar du uneoro. Ekonomia zirkularren helburua materialen zikloak itxi eta luzatzea da. Hori esanda, termodinamikak dio ezinezkoa dela zikloak erabat ixtea. Horregatik, ekonomia zirkularra baino gehiago, ekonomia espirala izan dezakegu helburu (Antonio Valero & Valero, 2019), non ziklo bakoitzean materia kopuru bat galtzen den.

Zikloak itxi ezin diren arren, orain-dik oso urrun gaude ekonomia espiral eraginkor batetik. Izan ere, Lurra baliabideen gordailu amaigabetzat eta hondakinen zabortegi infinitutzat hartu da. Erabili eta botatzeko

**ENERGIAREN
IKUSPEGITIK
EFIZIENTEENAK
DIREN
TEKNOLOGIAK
EZ DIRA
ERAGINKORRAK
LEHENGAIEN
ERABILERAN**

kultura azken 30-40 urteetan ezarri da bereziki, eta produktuak ez daude birziklatzeko diseinatuta, eta ez dago lehengai horiek berreskuratzeko azpiegiturak ere. Kantitatea lehenetsi da, ez kalitatea, eta ikusten dugu oso lehengai baliotsuak dituzten milaka objektu, azkenean, zabortegietan pilatzen direla, indolako erabileraik gabe. Joera hori iraultzeko, beharrezkoa da jarraian aipatzen ditugun fronte hauetan jardutea:

1. Hezkuntzan inbertitzea, gizarteak ondasunak balora ditzan, erabili eta botatzeko kultura irauliz.
2. Hondakinik sortzen ez duen naturratik ikasi behar da. Materia organiko orok balio du bizitza berria sortzeko. Planeta osasuntsu bat izan nahi badugu, haren osasuna zaindu beharko dugu. (...) Horregatik, produktu baten bizi-amaierak ez du esan nahi bere osagaien bizi-amaiera. Beharrezkoa da osagaia berrera-biltzea sustatzea. (...)
3. Ikerketan inbertitzea. Lehen-gaiak berreskuratzeko prozesuak garatu gabe daude gaur egun. Ikerketak aparteko funtzionalitateak dituzten materialak eta produktuak sortzera bideratu dira orain arte, barnebiltzen zitzuten materia- len berrerabilera aintzat hartu gabe.
4. Sendagaietan bigarren mailako ondoriorik ez dakartela frogatu arte merkaturatzen ez diren bezala, ezein produktu ez litzateke merkaturatu behar naturan albo-ondoriorik ez duela egiaztu gabe!
5. Produktu guziek baliabideen erabile-raren iraunkortasun-mailari buruzko oinarrizko informazioa izan dezaten sustatzea, materialen birziklagarri-tasuna edo produkzioan sortutako CO₂ adieraz lezaketen etiketen bi-dez, bai eta horien iraunkortasuna eta konpongarritasuna ere.
6. Produktuek askoz gehiago irautea, zaharkitze goiztiarra deuseztatuz

- eta ekoizleak kalitatezko produktuak egitera behartuz; lehenetsiz ugariak diren lehengai lokalez eginak direnak, konpongarriak, erraz desmuntagarriak eta, azken batean, birziklagarriak izan daitezen. (...)
7. Efizientzian inbertitu material konsumoa murrizteko. Material alternatibo ez-kritikoetan inbertitu eta mendekotasun materiala murrizten duten neurriak sustatu.
8. Produktuen bizitza luzatzen duten lanbideei duintasuna eman. Zapatariek, txatarreroek, traperoek... egiten duten lana birbaloratu, azken finean haiei esker segitzen duelako gurpilak giraka.
9. Erreparazioa edo konponketa sustatu beharreko eskubide bat da, adibidez, zerbitzu horiei hobariak emanet. (...)
10. «Hondakin gehiago = Negozio gehiago» efektua «Hondakin gehiago = Ekoizpen-kostu gehiago»-rengatik ordeztu behar da.
11. Hondakinak biltzeko kanal eta zerbitzuetan inbertitzea. (...) Hondakin guztiak baliabide gisa berraztertu behar dira, hondakin elektronikoak itzultzeagatik kontsumitzaleei koplentsazio ekonomikoa emango diezen itzulera-sistemak ezarri.
12. Lehengai kritikoak berreskuratuko dituen planta handi batean gutxinez inbertitzea. (...)
13. Metal horien berreskurapena zuzeanean beste industria batzuetan era-biltzearen eskutik etor liteke. Industria horiek sustatu beharko lirateke - hala nola bateriak, eguzki-plakak edo produktu elektronikoak, energia-hormidurarako ezinbestekoak - (...)
14. Kalitatean oinarritutako produktuen gutxieneko berreskuratze-tasak ezartzear, eta ez kantitatean oinarritutakoak. Bereziki, tasa horiek metal kritiko eta estrategikoetarako berreskuratze-ratio espezifikoekin lotu beharko lirateke.
15. Lehengai birziklatuen merkatu sendoa sortzea.
16. Sinbiosi industriala eta udalerri-industriala sustatzea, empresa edo hiri bateko hondakinak beste industria bateko lehengai izan daitezen ahalbidetuz. (...) Gaur egun, hondakinak katalogatuta eta kontrolatuta eduki behar diren elementutzat hartzen dira, sisteman berriro sartu beharreko baliabide gisa hartu beharrean.
17. Enpresen arteko, hirien arteko eta eskualdeen arteko lankidetza estrategikoa da. Eskualde aliantzek elkarrekiko mendekotasunak sortzen dituzte, multzo osoa erresilienteagoa eta autosufizienteagoa eginez.
- KONPONBIDEA: 3. MURRITU/DESHAZKUNDEA**
- Goian deskribatutako guztia lortuko bagenu ere, lehengaiak faltako lirateke. Alde batetik, mineralen erauzketa-gailurra gero eta hurbilago baitaude. Bestetik, berreskutzate- eta birziklatze-teknologiak hobetu arren, beti izaten direlako galerak (%100eko berreskutztea ezinezkoa da).
- Azkar hurbiltzen ari gara planetaren mugetara. Horrek esan nahi du ez da goela beste erremediorik kontsumoa nabarmen murriztea, deshazkundea eta eredu ekonomikoa errotik aldatzea. Horretarako, gure ustez garrantzitsuak izan daitezkeen neurri batzuk proposatzen ditugu jarraian:
1. Gizartea prestatu behar da. Eredua aldatu behar dela eta aurrerapena eta hazkundea ez direla gauza bera barneratu eta komunikatu behar dugu.
 2. Baliabide urriengatik gehiago ordaindu behar da. Baliabide urriei lotutako zergak handitu behar dira. Zerga horiek, era berean, degradatu dena lehengoratzeko balio behar dute. Trukean, funtsezko zergak murriztea, adibidez, lana eta oinarrizko ondasunak. Gainera, zerga horiek progresiboak izan behar dute, xahutzea zigortuz.
 3. BPGa ez da aurrerapen adierazle ona, hazkunde soilarena baizik. Testuin-guru fisikotik erabat bereizita dagoen adierazle ekonomiko hau aldatu egin behar da. (...)
 4. Zerbitzazioa sustatzea. Ondasun-ekoizleek zerbitzua saldu beharko lukete, ez produktua bera. Horrela, fabrikatzaileak produktu osoaren bizi-zikloaz arduratuko dira, eta produktu horiek sendoak, konpongarriak, erraz desmuntatzeko modukoak eta birziklagarriak direla ziurtatuko dute.
 5. Erabilera partekatua sustatzea. Gerraiaoa, lanean, etxebizitzetako era-bilera komunetan – Erabilera partekatuko azpiegituraren inbertitzea. (...)
 6. Lehengai kantitate handiak behar dituzten inbertsioetan lehenesteko mailak ezartzear. Adibidez, energia berriztagarriak beharrezkoak dira eta lehengai asko behar dituzte. (...) Une batean funtsezko jardueren zerrenda bat sortu beharko da eta lehengai jakin batzuen erabilera beharrezkoenak diren sektoreei lehen-tasuna eman beharko zaie.
 7. Deshazkunde etapa batean, funtsezkoa izango da aberastasuna behar bezala birbanatzea, gizarte-ordenari eutsi ahal izateko. Adibidez, kualifikazio txikia eskatzen duten enpleguak sustatuko dira, hala nola aurrez aipatu diren konponketa- eta birziklatze-industrietan beharko liratekeenak.
 8. Unibertsitateek eta Lanbide Heziketako eskolek iraunkortasunarekin lotutako gaiak irakats ditzaten sustatzea. Gutxienez derrigorrezko ikasgai orokor bat egotea, klima-larrialdia, baliabideen eskasia eta berdintasuna eta gizarte-jus-tizia bezalako alderdiak jorratuko dituena. ■

El contexto de la crisis energética

y las salidas que se perfilan

Adecir de todos estamos ante una crisis energética sin precedentes. Algunos síntomas eran visibles desde hace tiempo pero la política de sanciones de la Unión Europea hacia Rusia ha exacerbado todas las contradicciones latentes. No obstante, conviene poner en sus justos términos la naturaleza y el alcance de la crisis, y las salidas que se vislumbran.

Para empezar conviene no olvidar que cada día llegan a la Tierra unos 173.000 teravatios de energía procedentes del sol mientras que el consumo energético en todo el mundo es aproximadamente de unos 16 teravatios. Es decir, el sol proporciona diariamente 10.000 veces más energía que la consumida en la Tierra. Incluso restando la que se pierde a causa del agua, las nubes o la nieve, la energía solar sobrepasa de largo las necesidades de la vida en el planeta.

No estamos, por tanto, ante un déficit de energía absoluto, sino más bien ante una carencia relativa que tiene que ver con el uso que ha hecho la especie humana de las reservas energéticas acumuladas durante millones de años en el planeta. El capitalismo se desarrolló gra-

ISIDRO ESNAOLA » Economista

cias a la explotación de los inmensos depósitos de energía en forma de carbón e hidrocarburos acumulados en el subsuelo. Esa fue la fuerza motriz para el despliegue del transporte y la producción industrial. Dos factores contribuyeron a rebajar notablemente los costes de esa energía: la facilidad de extracción y el hecho de que nadie obligara a reponer lo que se extraía.

Un transporte barato resultó clave para acercar recursos y explotar las riquezas de todo el mundo. Además abría el camino a la expansión del sistema industrial y añadía nuevos mercados para sus productos. Desde entonces, la producción fabril se ha ido deslocalizando, buscando extraer hasta la más mínima ganancia optimizando la localización de cada operación de la cadena productiva. A finales del siglo XX este proceso se expandió a una velocidad nunca antes vista de la mano del flujo instantáneo de capitales, la creación de la Organización Mundial del Comercio (OMC), que suprimió barreras arancelarias y agilizó el flujo de mercancías, y la introducción en las empresas de los sistemas "just in time".

Sin embargo, como dejó patente el fin del confinamiento, este sistema también tiene algunas consecuencias no deseadas que pueden poner en peligro la continuidad de los procesos industriales. Del mismo modo que la pandemia mostró las debilidades de la deslocalización, la ruptura de la cadenas de su-

ministros han dado un fuerte golpe a los sistemas just in time. Ambos fenómenos han puesto de relieve la necesidad de asegurar la autosuficiencia del tejido económico.

LA ACTUAL CRISIS ENERGÉTICA

La civilización industrial se ha construido gracias a esa inmensa reserva de energía que son los hidrocarburos, sin que a nadie le preocupa excesivamente lo que ocurriría cuando se acabara. Además de las consecuencias en el clima y el medio ambiente, ya son evidentes los síntomas de agotamiento. Los mejores yacimientos se están secando y cada vez es más complicado extraer los hidrocarburos del subsuelo. El proceso exige crecientes inversiones, como no deja de repetir el presidente de la petrolera saudí Aramco, y también técnicas cada vez más caras y destructivas, como el fracking. El confinamiento frenó muchas inversiones a la espera de que las perspectivas fueran más claras y ahora se empieza a notar que el sistema de extracción de energía está funcionando al máximo de su potencial.

De ahí que la inflación ya comenzara a crecer en 2021 (el IPC subió el año pasado un 6,4% en la CAV y un 6,5% en Nafarroa). Sin embargo, el mensaje oficial se limitó a remarcar que era una situación coyuntural y que enseguida se volvería a los registros habituales. Restaron importancia al alza del coste de la vida para no asustar, aunque de coyuntural tenía poco.

Sin embargo, no todo el encarecimiento es a causa de la energía. La ruptura de las cadenas de suministros provocó la escasez de determinadas mercancías, lo que siempre desata una

guerra de precios, ya que algunos están dispuestos a pagar lo que sea por conseguir lo que necesitan, lo que añade presión al alza de la inflación.

En este contexto, la guerra en Ucrania agudizó las debilidades. Rusia y Ucrania son importantes productores de materias primas y alimentos y las hostilidades frenaron el comercio normal. La situación se ha agravado mucho a causa de la política de sanciones aplicada por Occidente contra Rusia, especialmente en la Unión Europea que tiene una fuerte dependencia energética. Tratar de expulsar del mercado mundial a uno de los principales exportadores de energía, tercero de petróleo por detrás de EEUU y Arabia Saudí y el segundo en gas, después de EEUU, puede resultar suicida.

Por otra parte, las sanciones energéticas han dejado al descubierto la nefasta política energética liberal de la UE. No se conformaron con obligar a todos los países a privatizar suministros básicos como la electricidad o el gas, sino que montaron además un simulacro de mercado diseñado para beneficiar a las grandes corporaciones que se hicieron con los activos privatizados y ahora se benefician de los "beneficios caídos del cielo". La privatización también rompió los contratos a largo plazo que firmaban las empresas con los suministradores, lo que les permitía obtener seguridad en el suministro a precios estables y relativamente bajos. Tras la privatización, esas grandes corporaciones priorizaron el mercado al contado sobre las relaciones a largo plazo. El resultado fue que los precios de las materias primas se fijan ahora en los mercados de futuros que están dominados por bancos y fondos de inversión, es decir, por especuladores. En ese marco la estabilidad brilla por su ausencia y los vaivenes en los precios

“
LA CIVILIZACIÓN
INDUSTRIAL SE
HA CONSTRUIDO
GRACIAS A ESA
INMENSA RESERVA
DE ENERGÍA
QUE SON LOS
HIDROCARBUROS
”

suelen ser extraordinarios, al albur de la presión especulativa.

LAS SALIDAS QUE SE VAN PERFILANDO

La crisis energética no se solucionará a corto plazo, tanto por la guerra como por el agotamiento de los yacimientos más accesibles y baratos. Y las energías renovables tardarán tiempo en reemplazar a los hidrocarburos. En este contexto, se observan dos tendencias contrapuestas. Por un lado, se está produciendo un movimiento de relocalización de la industria, empujado por los costes del transporte, pero también porque la pandemia ha revalorizado la autosuficiencia y en un mundo cada vez más fragmentado todos los países se reorientan hacia el autoabastecimiento, al menos en productos clave; la carrera por producir semiconductores es un buen ejemplo de ello.

Por otro lado, el fuerte incremento de los costes de la energía, especialmente en Europa, está llevando a que muchas industrias electrointensivas, y otras para las que el gas natural es una importante materia prima, se estén planteando trasladar su producción a EEUU que cuenta con una energía más barata gracias a sus importantes reservas. Estas dos tendencias marcarán la reconfiguración del tejido industrial en toda Europa.

A más largo plazo, posiblemente lo que esté guiando la dirección de los cambios sea lo que el Foro de Davos durante la pandemia bautizó como "el gran reinicio". Según la visión que defiende ese foro, el capitalismo tiene que convertirse en un sistema en el que las empresas consi-

deren los intereses de todos los agentes implicados, no solo los de los accionistas, sino también los de los trabajadores, la comunidad, el medio ambiente, las instituciones (colaboración público-privada), etc., los llamados stakeholders. Desde esa perspectiva consideran primordial engrasar mejor esa economía de los grupos de interés. Para ello el Foro propone ampliar las inversiones para alcanzar objetivos que sean compartidos y que tengan en consideración fines sociales.

Da la impresión de que ese planteamiento habría inspirado las prin-

cipales leyes aprobadas últimamente en EEUU (Ley de Reducción de la Inflación, Ley de Chips y Ciencia...) y en la UE (Next Generation EU, Ley Europea de Chips y la RePowerEU). Una característica de todas ellas es que el Estado ya no aparece como el instrumento que corrige los fallos del mercado, sino que vuelve a participar activamente en la política económica como inversor, vuelve la política industrial. En todas ellas el Estado fija objetivos de desarrollo: chips, energías renovables, investigación... Un cambio sin duda positivo que certifica el fracaso de la política neoliberal desarrollada hasta ahora. Quizás el ejemplo más gráfico sea el de crear el mercado de certificados de emisiones de CO₂ para reducir las emisiones. Inventar mecanismos de mercado que sustituyan a las decisiones políticas no sirve para nada.

Por otro lado, esta nueva política industrial está poniendo en manos de las multinacionales los principales recursos públicos. El Estado no se planea sustituir la iniciativa privada, sino movilizarla en una determinada dirección. De alguna manera, el Estado establece los objetivos y pone el capital, es decir, se limita a garantizar el retorno de las inversiones privadas. Un planteamiento que tiene evidentes peligros. El principal es que el diseño y la ejecución de los planes públicos se deja en manos privadas, como está ocurriendo con los fondos Next Generation EU, y la experiencia dice que por mucho "capitalismo de los grupos de interés" que predique el Foro de Davos, los intereses del capital no suelen coincidir con el interés general. El peligro es evidente en un momento en que nos estamos jugando el futuro del mundo. ■

**LAS SANCIONES
ENERGÉTICAS
HAN DEJADO AL
DESCUBIERTO LA
NEFASTA POLÍTICA
ENERGÉTICA
LIBERAL
DE LA UE**

La apuesta por una transformación ecosocial del trabajo.

El caso de Nissan Zona Franca¹

Amediados del año 2020, en plena crisis del COVID y con millones de trabajadoras en ERTE, Nissan anunció el cierre de la planta de Barcelona, situada en el área industrial de Zona Franca. Se trata de una fábrica histórica, que ha pertenecido a varias compañías y que llevaba más de cuatro décadas bajo la marca japonesa. Quedaban en ese momento unos 2.500 puestos de trabajo activos, tras la política de despidos y no renovaciones que la empresa había puesto en marcha años antes, particularmente a partir de 2017.

En este punto hay que tener en cuenta un factor de fondo que no sólo

¹ El autor estuvo implicado en la elaboración de la propuesta de transformación ecosocial para Nissan, de la que Estanislao Cantos fue responsable en un muy alto porcentaje. Para las reflexiones que se contienen en este texto, ha sido fundamental la colaboración de Daniel Mulero y Diego Rejón, que han enviado sus reflexiones y a quienes agradezco enormemente su aportación.

afecta a la planta de Nissan, sino a toda la automoción y en general a lo que conocemos genéricamente como industria pesada: la crisis ecológica ha comenzado a mostrarse y eso pone en riesgo este tipo de actividades económicas. Aunque las advertencias sobre el deterioro de las condiciones ambientales llevan décadas en el entorno ecologista, aunque la lógica del capital es claramente incompatible con un control del impacto en medio, lo cierto es que sólo en los últimos años han comenzado a aparecer los elementos más directos, de forma especialmente visible en las ciudades. Las restricciones al uso de vehículos son cada vez mayores y nadie duda de que lo serán de forma permanente, lo que pone en cuestión el hábito de desplazarse en vehículo privado. Un segundo elemento que condiciona la situación de la automoción es la relación histórica que ha tenido el ecologismo con este sector de industria pesada, fuertemente contaminante, y

a la inversa, la relación de los sindicatos con las propuestas de transición ecológica. Lo que para unos era una vía única hacia el cierre era, para los otros, un suicidio laboral y por lo tanto sindical, en una relación cargada de equívocos e incomprendiciones que viciaban cualquier diálogo. Sin embargo, con todas las dificultades, cuando en mayo de 2020 se anuncia el cierre, una sección sindical de Nissan contacta con varias organizaciones que han mostrado preocupaciones ecologistas y radicalidad política para llevarlas a cabo, y lo hacen bajo la premisa de que la única vía para la continuidad de sus empleos es la reconversión en clave ecológica.

Es una propuesta que viene lastreada por grandes problemas. En primer lugar, la dificultad evidente del tiempo, porque la voluntad del sindicato es elaborar una alternativa ecosocial para la continuidad de la planta, pero el cierre está anunciado para unos meses más tarde y eso limita la capacidad de elaboración. Pero, más allá de esta dificultad coyuntural, hay un impedimento de orden político-ideológico que supone un desafío mayor, y es que la propuesta exige una serie de planteamientos como la planificación colectiva de la producción o la socialización de los gastos e inversiones necesarias y estas medidas implican una contraposición fuerte con los elementos ideológicos propios de la sociedad neoliberal. En pocas palabras, la propuesta podía muy fácilmente aparecer como una marianada, algo que sólo ultraizquierdistas o trasnochados podían apoyar.

JUANJO ÁLVAREZ » Militante de anticapitalistas

La gran ventaja era sin duda su origen, puesto que la propuesta no partía del entorno ecologista sino de la propia sección sindical. De esta forma, se rompía una barrera que ha existido durante décadas en el ámbito productivo, según la cual no hay reconversión ecológica que no lleve aparejada una reducción de los puestos de trabajo. Muchas voces han tratado de defender que la relación es justo a la inversa, que es el la explotación capitalista la que depreda el valor del trabajo y la naturaleza, que acaba con la capacidad productiva y por lo tanto lastrá la posibilidad de un futuro en el que el trabajo sea común y compartido, en términos de justicia social. Sin embargo, la aportación fundamental en este conflicto es que esta vez no son teóricos ecologistas quienes lo dicen, sino una sección sindical de una industria pesada que se encuentra embarcada en una lucha.

De esta forma, se abre un periodo de lucha en una coyuntura de conflicto, muy breve y localizado en el tiempo, pero que apunta en una dirección nueva y pretende romper las dinámicas más dañinas del capital, que se aprovecha de la relación de fuerzas para imponer una negociación favorable. La clave en este punto era formular, en tiempo récord, una propuesta de transformación que permitiera orientar la salida al conflicto en una dirección que permitiera tanto el mantenimiento de los puestos de trabajo como la conversión de la empresa hacia una actividad no contaminante, uniendo así los intereses de las trabajadoras y el bien común.

La propuesta se realizó² y fue presentada en prensa con una cierta acogida; más aún, en aquellos días la patro-

“ LA PROPUESTA ROMPIÓ UNA BARRERA QUE HA EXISTIDO DURANTE DÉCADAS EN EL ÁMBITO PRODUCTIVO, SEGÚN LA CUAL NO HAY RECONVERSIÓN ECOLÓGICA QUE NO LLEVE APAREJADA UNA REDUCCIÓN DE LOS PUESTOS DE TRABAJO ”

2 <https://www.anticapitalistas.org/informes/propuesta-para-la-socializacion-de-nissan/>

base social de la protesta, pero al mismo tiempo rompía la unidad sindical, al dejar fuera a todas las subcontratas que hasta entonces habían formado un frente de lucha junto con las trabajadoras directas de Nissan. El objetivo afirmado para este acuerdo era consolidar una oferta de un grupo internacional que permitiría mantener la actividad pero, para mayor agravante, la única garantía era una afirmación verbal por parte de la Generalitat, sin ningún compromiso escrito. Pese a los escandalosos límites de la propuesta oficial, los sindicatos mayoritarios la asumieron como propia y el acuerdo se firmó en agosto de 2020. Evidentemente, la propuesta nunca llegó a materializarse: la planta cerró a finales de 2021, con la fuerza laboral disgregada y re cortada por las jubilaciones e indemnizaciones, y las subcontratas fueron completamente excluidas de la negociación. Es cierto también que, como señala Diego Rejón, de CGT, la negociación salvó muchos puestos de trabajo y que, dentro de Nissan, se mantuvo la unidad sindical que fue lo que permitió tanto salvar esos puestos – hoy recolocados en las nuevas empresas que, dos años después, empiezan a entrar en los solares de Nissan – como garantizar jubilaciones en muy buenas condiciones. Sin embargo, el propio Rejón explica que los acuerdos no implican una planificación de la actividad, que aún hoy no está completamente definida, y que seguimos en manos de grandes capitales que sólo se guían por el rendimiento a corto plazo. Ni los gobiernos ni mucho menos las trabajadoras tienen mecanismos para planificar la actividad económica y eso deja a las regiones periféricas del capitalismo global sin capacidad para diseñar su propio modelo productivo.

Hoy pujan por las instalaciones varias empresas que podrían obtener

suelo en condiciones de mercado y que, sin duda, obtendrán las ayudas que las administraciones reparten con generosidad cuando se trata de las grandes inversiones del capital. Y es que una vez que el tejido laboral ha sido desmantelado, la instalación resulta mucho más atractiva para los inversores. La lucha sindical pasó a mejor vida con la inestimable ayuda de las centrales mayoritarias, y poco queda de lo que pudo ser una propuesta de transformación. Pero sí podemos extraer algunas lecciones de interés para las siguientes luchas, ahora que la industria pesada está amenazada no sólo por la crisis climática sino también, cada vez más, por la caída de la disponibilidad energética. Daniel Mulero, que colaboró en la lucha de Nissan como militante de Anticapitalista y de CGT, recuerda que las negociaciones venían lastradas por la carencia de lucha sindical, ya que las centrales mayoritarias habían optado por una estrategia de concertación durante décadas, e insiste en que la carencia de conflictividad recorta la capacidad para lanzar debates estratégicos y hace que la actividad sindical sea romana, carente de fuerza.

Tal vez la primera lección sea justamente esa; que es imprescindible mantener el conflicto cotidiano organizado, frente a unos sindicatos que se dediquen a garantizar la paz social a cambio de migajas. Puede parecer una afirmación evidente, pero no está de más volver a repetirla a la vista de los terribles resultados de la lucha de Nissan, en los que la posición de UGT y CCOO fue clave para blindar un cierre por arriba del conflicto. Pero no es sólo eso, si no que, como bien señala Mulero, la carencia de luchas fuertes hurtó el debate de fondo y dejó a las direcciones sindicales todo el poder para actuar en nombre de la clase tra-

bajadora. Obviamente, para el estado y para la patronal es mucho más fácil negociar con una cúpula que con un cuerpo social activo y fuerte, pero no sólo afecta a la negociación, sino a la construcción de un cuerpo social fuerte con capacidad de decidir en procesos por abajo.

Una segunda lección es que cada conflicto se juega en términos muy concretos y con elementos de coyuntura que son específicos en cada momento. De nuevo, algo evidente, pero también algo que debemos recordar, especialmente ahora que se extienden algunos discursos en torno al papel de la ciencia como fuerza que debe iluminar la transición ecológica – casi como si de una religión se tratara – o lecturas de la crisis en términos de colapso que cifran todo a una especie de apocalipsis final. Muy al contrario, cada crisis se materializa en conflictos en los que es imprescindible una estrategia correcta y una serie de movimientos tácticos para manejar la coyuntura y ser capaces de articular la fuerza de los sectores trabajadores. Y de todo esto, el elemento imprescindible, sin el cual no se puede avanzar, es justamente ese: la fuerza de las trabajadoras porque, como en todo conflicto, la relación de fuerzas es el factor definitivo.

Por último, y a modo de conclusión, tenemos que apuntar al carácter de las luchas ecosociales. Frente a la idea de que se trata de formas de lucha completamente nuevas y ajenas al viejo movimiento obrero, lo que nos enseña la lucha de Nissan Zona Franca es que el desarrollo del conflicto, aunque tenga un contenido ecológico fuerte, se juega en términos de poder, y por lo tanto de clase. No habrá una fuerza que ilumine nuestro camino hacia la

sostenibilidad, guiándonos hacia una sociedad en paz con la naturaleza; la famosa provocación de Manuel Sacristán sobre la necesidad de una conversión religiosa³ no era más que eso: una provocación. La realidad es mucho más mundana y nos remite a una reformulación de la lucha de clases en la que el futuro ecosocial sea una de las líneas centrales de los sectores populares. Es evidente que aquí los sindicatos tienen que tener un papel central, superando así la dinámica ecologista de construcción de movimientos sectoriales. Y es que, aunque pueda sonar extraño, la lucha por un mundo habitable con un encaje en los ecosistemas se va a desarrollar como una forma de lucha dentro del escenario capitalista, y entonces lo determinante no es tanto tener razón, sino tener fuerza política y social. Tener razón, acertar en las decisiones que tomamos como sociedad, es un elemento imprescindible, pero sin la fuerza de la clase, no nos librará de la catástrofe ecológica y social. Diego Rejón apunta la necesidad de recuperar fuerza para evitar que la reducción de la mano de obra necesaria que se va a sufrir por las limitaciones ecológicas sea asumida sin despidos. La solución es no reducir el número de trabajadoras, sino el de horas y años trabajados, a través de la reducción de jornada y el anticipo de la edad de jubilación. En el fondo, esto es lo que se ha reclamado desde el movimiento ecosocialista desde sus inicios: reducción de jornada sin reducción de salario, y más aún, reparto del trabajo socialmente necesario dentro de un esquema de acceso garantizado a los bienes básicos. Esto abre muchas otras discusiones: sobre la renta básica universal, sobre el trabajo garantizado, etc. Pero en el camino, lo que la lucha de Nissan nos recuerda es que nada de esto podrá realizarse sin un polo obrero y popular fuerte que sea capaz de dar las batallas sindicales y también las políticas. ■

³ Sacristán, Manuel. Seis conferencias: sobre la tradición marxista y los nuevos problemas. Barcelona: El viejo topo, 2014. P. 139.

Langileok gidaturiko trantsizio baterantz

Azken hilabeteetako gertakariekin trantsizio energetiko eta ekologikoaren eztabaidea lehen lerroan jarri dute. Ukrainako gerrak burujabetza energetikoaren falta ez ezik energia iturri fosilekiko Europak eta, ondorioz, Euskal Herriak duen menpekotasuna azalarazi du eta zeharka energia iturri fosilen agortzea, Europa eta planeta osoa ispiluaren aurrean biluztuz. Azken urteetako udarik beroena ere pasa berri dugu, etorkizunean biziko dugun freskoena omen. Kontzientziak astintzeko hilabete trinkoak izan dira, aldaketen premia ageriago geratu den hilabeteak.

Inork gutxik jarriko du zalantzan aldaketen beharra. Gakoa beti bezala aldaketen norabidean egongo da, eta horretan sindikalismoak badu zer esana eta zer egina.

ZERK EKARRI GAITU HONAINO?

Erantzuna argia da, kapitalismoak. Kapitalismoa sistema bidegabeara da eta ez da jasangarria ez sozialki ezta ekologikoki ere: pobrezia areagotu du, prekarietatea hedatu, jendartean arrakalak eta zapalkuntzak sortu... dena aberastasuna esku gutxi batzuetan metatu ahal izateko. Gainera, jendartearren ongizatea mundu finitu bateko hazkunde etengabeen oinarritzeak energia eta material fosilen agortzea ekarri du batetik, krisi ekologikoa bestetik. Krisi

ekosozial betea da egun bizi duguna beraz.

DENOK ARDURA ETA ERANTZUKIZUN BERA DUGU?

Badago joera bat ardura norbanakoon gain jartzeko: "geure aukeren gaintek bizi gara, kontsumo eredua aldatu behar dugu..." eta hori, fokoa desbideratzea da, kapital handien edota instituzioen hainbat ordezkarik bilatzen eta bultzatzen duten diskurtsoa elikatzea.

OIHANA LOPETEGI » LAB sindikatuko Ekintza Sindikaleko arduraduna

Ardura desberdinak daude:

- Batetik, herrialdeen artean. Herrialde bakoitzaren aztarna ekologikoa desberdina delako, baita kutsatzen edota produzitzen duena eta historikoki izan duen bilakaera ere, agerikoa baita Mendebaldea deritzogun hori Hego globalaren pobretzearen eta ustiaketaren bizkar hazi dela. Gainera, klima larrialdiaren ondorio nagusienak ardura gutxien duten herrialdeek jasaten dituzte. Beraz, herrialde guztiei ezin diegu langa bera ezarri, eta, hemen, Euskal Herrian, ardura handia dugula gogora ekarri beharra daukagu. Munduko biztanleria guztiak Euskal Herritarrok bezala kontsumituko bagenu 3 planeta beharko genituzke bizirauteko.

- Kapitalak eta kapitalaren eta patrinalaren interesen defentsan gobernatu duten instituzioetako ordezkarriak, eta langileok bestetik. Politika konkretuek ekarri gaituzte hona, kapital handien mesederako ezarri dituzte legeak, eta, ondorioz, langileok izan gara kaltetu nagusiak, bai ondorio sozialei dagokienean eta baita ingurumeneikoi dagokienean ere.

Edonola ere, norbanakook badugu geure erantzukizuna ere, eta horri ezin diogu uko egin: gure bizi ohiturak eta kontsumo ereduak zalantzan jarri eta eraldatu ahal dugu, geure bizi maila zertan oinarritzen dugun aztertu dezakegu, eta, batez ere, eraldaketaren alde borrokatzeko erantzukizuna daukagu.

NONDIK HASI? ERALDAKETA SAKONAREN BEHARRA

Munduak egin beharreko eraldaketa ez da egun batetik bestera egingo. Herriz herri egin beharreko prozesu bat izango da, urratsez urrats, langileon beharrak aintzat

hartzen. Beraz, eraldaketa Euskal Herritik bertatik hasteko garaia iritsi zaigu, eta horretarako, burujabetza lortzeko bidea urratzen hastea ezin-

besteko izango da, energia burujabetza erdiesteko burujabetza politikoaren beharra izango dugulako.

Dagoeneko denok ari gara trantsizioaz hitz egiten, eskuin zein ezkerreko alderdiak, enpresaburuak eta langileak Trantsizio hori benetakoia izango den ala ez, nolakoa eta noren mesedera egingo den izango da datozen urtetako erronka nagusia. Guk argi dugu trantsizio hori langileon beharren araberakoa izan beharko dela, jendarte honen gehiengoaren interesen araberakoa. Modu planifikatuak egin behar den trantsizioa da proposatzen duguna, sektore publiko indartsu baten esku-hartzea izango duena, eta horretarako sektore estrategiko publifikazioaz hitz egin beharko dugu.

ZEINTZUK DIRA LANGILEONTZAT BEHARREZKOAK DIREN LANAK EDOTA ENPLEGUAK?

Kapitalismoak bere logikaren araberako enplegua sortu du, hazkunde etengabearen ameskerian oinarritu den logikaren araberakoa. Lurra muga biofisikoak dituela aintzat haritu gabe jardun du makinaria guztiak martxan, urte luzez ekologismotik zein bestelako mugimendu sozial-tatik aurreikusten eta ohartarazten zizkiguten ondorio larriak hurrengo belaunaldiei uzteko erreparorik gabe.

“ TRANTSIZIOA BENETAKOA IZANGO DEN ALA EZ, NOLAKOA ETA NOREN MESEDERA EGINGO DEN IZANGO DA DATOZEN URTEETAKO ERRONKA NAGUSIA ”

Horrela, langileria armak ekoizten, balio sozial errealek ez duten lanetan – finantzak, publizitatea, masa turismoa... – edota ekologikoki jasan-gariak ez diren jardueretan aritu da lanean urte luzez, langileontzat beharrezkoak ez diren enpleguetan. Gainera, bizitzarentzat ezinbestekoak diren beste hainbat lan eta enplegu baino hobe to ordaindu dituzte enplegu horiek, garbitzaileen, etxeko langileen edota zaintzaileen lana baino aitortza

sozial eta ekonomiko handiagoa izanik. Finean, empleguaren eta lanaren balioa irizpide merkantilisten arabera eza- da, bitzarako beharrezkoak ditugun lanak gutxietsiz kasu gehienetan.

Baina, zeintzuk dira bada bizitzaren- tzat beharrezkoak diren lanak? Zerrenda oso luzea gera daiteke, baina aipatuko ditut batzuk: eredu publiko komunitario baten arabera antolatutako zaintza lanetan sortu daitezkeenak, berrerabilera sustatzeko sektoreak, ingurumenaren mantenua (basogintza esaterako) eta zaintza (eremu degradatuak), lehen sektorea, etxebizitzen birgaitza.

ENPLEGUA VS TRANTSIZIO ENERGETIKO ETA EKOLOGIKOA?

Dikotomia hori ez da erreala. Benetako eta bidezkoa izango den trantsizioa bultzatzen badugu jarduera batzuk jaistearrekin batera beste batzuk sortzeaz aritu beharko dugu, emplegu denon artean banatzeaz. LABek eskaintzen duen borroka langile bat bera ere babesik gabe utziko ez duen trantsizio baten aldekoa da eta horretarako irtenbide kolektiboak sustatu beharko ditugu: empleguko jardunaldiaren murrizketa, erretiro aurreratua, etengabeko formakuntza, sektoren eraldaketarako bideorri planifikatura, funts publiko eta solidarioak emplegu galdu dezaketen horiei bizi baldintzak bermatu ahal iza-teko beste emplegu bat izan bitartean etab.

LAB tinko mantenduko da empleguaren defentsan, langileon bizi baldintzak duinak izan daitezen borrokatuko gara, trantsizioan ematen diren urrats bakoitzean langileon es-kubideak defendatzen arituko gara.

TRANTSIZIO ENERGETIKO/ EKOLOGIKOA LANGILEON MESEDETAN

Dagoeneko inork ez du zalantzan jartzen trantsizio energetiko eta ekologiko baten ezinbestekotasuna. Energia iturriak agortuko zaizkigu-lako, geure dependentzia energé-tikoa gero eta agerikoagoa delako edota larrialdi klimatikoa dagoeneko bitizen ari garen fenomenoa delako. Goiz edo beranduago egin beharreko bidea dugu trantsizio hori, eta bi aukera besterik ez dauzkagu: eliteen mesedera eraikitako trantsizioa edo modu planifikatu batean, kontrol pu-bliko eta sozialarekin eta langileon mesedetan egingo dena.

Guk trantsizio horren parte izan nahi dugu, erabakien parte izan, langileon beharrizanak aintzat hartzeko ezinbestekoa izango delako, langileok gidaturiko trantsizio bat nahi dugulako. Burujabetza energetikorantz egingo dugun bidean burujabetza politikoa nahitaezko baldintza izango dela uste dut, baina gaur eguneko eskumene-tatik abiatuz, urratsez urrats bideari ekin behar diogu. Logika horretatik planteatzen ditugu Bidezko Trantsizio baterako Batzordeak, maila ezberdinietan (udalerrietan, eskual-deetan, enpresetan eta sektoreetan) egin beharreko plangintza estrate-gikoak langileen ordezkaritzarekin ere erabaki ahal izateko. Batzorde horiei ezarriko genizkiekeen egi-tekoen artean leudeke eraldaketa-rengan planifikazioa, sektore estra-tegikoen jabetza edota desjabetze prozesuak bideratzeko eskume-nak garatzea.

**“GUK TRANTSIZIO
HORREN PARTE
IZAN NAHI DUGU,
ERABAKIEN
PARTE IZAN,
LANGILEOK
GIDATURIKO
TRANTSIZIO BAT
NAHI
DUGULAKO”**

Eraldaketa, trantsizioa, egin egingo da. Eta LABek bere esku dagoen guz-tia egingo du bide hori langileon me-sedetan egiteko eta prozesuan langile guztiun eskubideak bermatuak izan daitezen. ■

Komunitateari: gure egitekoez bi hitz

Lagunartean, lantokian, edo eros-ketak egitean berbagai direnak abiadura handian aldatu dira azken bi-hiru urteetan. Pandemiaren eraginez, izandako biziñenez edo beronen ondorio sozialez ari ginen duela ez horrenbeste, baina gerra hotsak etxeko atarian entzuteak, oinarrizko produktu eta behar materialen garestitzeak, edo nozitzen ari garen krisi ekologiko eta energetikoak eraldatu egin dituzte gure arteko elkarriñek. Askorentzako ez dira berriak, prekarizazio eta pobretze prozesuen itsasoan igeri egiten aspaldi gabitzalako; beste askok, ordea, orain-dik dugun txalupa mantentzeko gai izango garela sinetsita gaude, orain ura xukatzen bagabiltza ere.

Egunero lan politiko eta sindikal militantean jarduten garenok bilera, analisi, proposamen eta ekintzaz betetzen dugu agenda, bizitzen ari garen krisialdi garai honen aterabideak langile jendearen eta planetaren zaintza eta interesak lehenetsi ditzan. Ziurgabetasunaren aroa omen da gurea, baina aldi berean konstatazio batzuk izan baditugu. Aurpegi askotariko krisi hau, sistemikoa da; alegia jendarte antolaketa zehatz honek eragindakoa da, eta, beraz, ezinbestean, norabide konkretuan har tutako erabaki politikoek elikatzen dute.

Erasoaldi honen aurrean, inmobilismoan edota orain arteko berdina egiteko joeran gotortu gaitezke, ekitearen inertziak asetuko gaituelakoan, edota botereguneetatik modu sistematikoan saltzen diguten alternatiba ezaren diskuertsoa gure eginda. Ez dugu amua irrentsiko.

Bideorria beharrezkoa dugu; iparra, norabidea emango diguna. Sindikatuaren ariketa hori egina dugu modu kolektiboan osatutako gure Programa Sozioekonomikoa berritzeko prosesuan. Baina ez da aski. Proposamenak izanik ere, horien bueltan euskal langileriaren gehiengo bat biltzeak izan behar du erronka: jendarte eredu berri baterako desira eta ibiltzeko nahia geroz eta langile gehiagok partekatzea.

Ez gara gu egia osoaren jabe, eskerrik. Horregatik gure proposamenak eztabaidan eta elkarrekintzan jarri nahi ditugu beste agente politiko, sozial eta sindikalekin. Horixe dugun erronketako bat, aliantzen alde denok hitz egin baina benetan horiek eraikitzeko gaitasun eta aukerak soberan ez dauden une honetan. Ahalegin horretan tematzeak izugarritzko garrantzia izango du hurrengo urteetan.

Irekitzen ari den ziklo berriari begira mugimendu sindikal eta sozialak gure buruak berrasmatu eta egokitzeko prozesuetan gabiltza. Apurka bada ere, berrindartzen ari da gure herriko universitatea organizatiboa; lehendik zetozenak berrindartuz, eta abagune honetan sortzen ari direnen giharra handituz. Denen arteko sinergiak eraiki eta agenda sozial partekatua eraikitzeak izan beharko luke epe labur ertaineko gelotikia; aldaketa erradikalak eragin eta gure kontinentean barriatzen ari den indar erreakzionarioari galga jarri eta gainditzeko asmoa badugu bederen.

Modu berean, ezin gara soilik borroka ideologikoaren batailetara mu-

gatu, areago orain eta hemen, geroz eta sektore sozial zabalagoek urgentzia materialak bizi ditugulako. Pobrezia eta prekariataren sakontzeak milaka pertsonen bizi proiektuak baldintzatu eta zeharkatzen dituelako. Urgentzia materialen borroka hori politizatzea dagokigun bezala, borroka hori bera ematea, hau da, lan eta bizi baldintza materialen borroka egitea ezinbesteko zaigu. Orain arte lantokietan egin bezala, baina praktika eraberrituaz. Baita lantokiez harago ere, kalean zein familia eta lagunarteko harremanetan. Horretarako hartu ditugu azken kongresuan hainbat erabaki; bai ekinbideari begirakoak zein organizatiboak. Horien artean, orain lehen lerrora ekarri nahi dugun lantegiez gaindiko antolaketa rako eremua izan nahi duen ekintza sozialeko komunitatea.

Soberan inoiz egongo ez dena gihar militantea delako. Lantokietan eguneroko praktikak erakusten digun bezala, antolakuntza kolektiboak emanen digu gure lan eta bizi baldintzak borrokatzeko boterea. Horrela, aktibazio soziala -herri, auzo eta eskualdeetan militantzia kultura areagotzea- lehen mailako eginkizuna izan behar du. Nola egingo diogu aurre egungo testuin-guruari eta datorrenari antolaketa kolektibo eta borrokarako masa sozialik gabe?

Gure auzokideen, lankideen, lagunen... problematiken berri izan eta horriei aurre egiteko tresnak eskaintzea da kontrabotere sindikalismoaren oinarria. Horregatik sindikalismoak interbentziorako zailtasunak izan dituen erremetara zabaltzeko anbizioa, imajinazioa eta gaitasuna biderkatu behar ditugu. Eta horretarako baliagarriak

SINDIKALISMOA ERE MU BERRIETARA ZABALTZEKO ANBIZIOA, IMAJINAZIOA ETA GAITASUNA BIDERKATU BEHAR DITUGU. HORRETARAKO LAN IRAUNKORRA, UMILA, ENPATIKOA ETA KONPROMETITUA EZINBESTEKOAK DIRA

dira masterrak eta ikasketak; baina ez ezinbestekoak Bai, ordea, lan iraunkorra, gertukoa, umila, enpatikoa eta konprometitua.

Ikasturte honetako erronkez aritu behar ginen eraberritutako Talaieren lehen atal honetan. Bada, ikasturteaz baino, datorrenari aurre egiteko gako simple bezain eraginkorrik aipatzea deliberatu dugu. Bide luzea eta zaila dugu aurretik eraldaketa eta burujabetza prozesuetan urratsak eman nahi baldin baditugu. Baina are okerragoa izango da hautu hau egin ezean parez pare izango dugun errealtitatea. Energia krisi betean, inflazioaren hazkunde etengabeen, larrialdi klimatikoak ardaztuta, ikusezin egindako zaintza lanen antolaketa bidegabearen aurrean eta aberastasuna esku gutxitan metatzeko birkonfiguratzan ari den sistemaren krisialdi ziklo berrian, zer eskatu zapaldutako Herri hone-tako langile eta herri sektoreei edota emantzipazio kolektiboa helburu duen sindikatuko kidegoari? Ekintza zuzena gure bizitzen gain. Bizi gogoa, ilusioa, konpromisoa eta elkartasuna. Antolakuntza eta borroka. Pertsonen ongizatean ere eragiten du, Angelek adierazi bezala: «Nire pentsioa 795 eurokoa da, eta diru sarrera horrek egunez egun konpontzea ez da erraza. Beti agertzen dira gastu berriak, eta horrek beti kezkatuta egotea dakar. Psikologikoki kezka iraunkorra da, etengabe pentsatzen egoteak zer eta nola erabiliko dudan, elikadurari loturik hau bai baina bestea ezin dut... derrigorrean konpontzen zara baina ez da erraza». ■

Jule Goikoetxea eta Albert Nogueraren "ESTALLIDOS. REVUELTAS, CLASE, IDENTIDAD Y CAMBIO POLÍTICO" liburuan iraultza, matxinada, klase soziala, identitatea, subjektu historikoa, eta aldaketa politikoa bezalako

kontzeptuak lantzen dira, azken aldiko gertaerek ezkerraren marko kontzeptual guzta nola eraldatu duten aztertuz. Jarraian Irati Sienra eta Ander Bilbao LABeko kideek idatzitako erreseina duzue.

Eztandak

Inongo spoilerrik egin gabe liburu hau gomendatzeko arazoi nagusia "gaur egungo mundu globalizatu eta individualista honetan, nola egin?" galderari bueltaka burua hormaren kontra kolpatzen gaudenontzat erantzun interesgarriak dituela da. Topatzen ditugun korapiloak askatzen ditu? Ez, noski, teoria liburu bat da, eta, beraz, teorizatu egiten du. Baino liburu honek estrategia diseinatzeko, korapiloak askatzen hasteko, bidea egiteko pistak eman eta bideorri bat markatzen lagun dezake.

Eta pasarte batzuetan filosofian murgiltzen bada ere, orokorrean oso modu ulergarrian garamatzate euren hausnarketetan barrena, eguneroko tasuneko paralelismo eta adibideen bidez. Une askotan déjà vu sentsazio bat dugu irakurtzean, liburuak norbere burutazio eta kezkak antolatzen laguntzen digulako.

Beste batzuetan, ordea, orain arte kontziente izan ez garen hainbat kontu argitara atera, eta "klik" desberdinak eragiten dizkigu. Eta norbere pribilegioez ohartzeak azkura eragiten du. Pentsamendu monoteista eta androzentrikotik aldedu eta askoz ere ikuspegi aberatsago eta konplexuago batekin azterzen du eraldaketa. Erronkaren konplexutasuna ezkutatu beharrean korapiloa azalera ekarri eta agerian uzten dute gaur egun iraultza egitea XIX. mendean baino zailagoa dela. Beraz, tamainako atakari heltzeko estrategia eraginkorra identifikatzea da tokatzen zaiguna.

Laburbilduz, gure ustez, mundua eraldatzeko marko teoriko ez berria, baina bai gaurkotua eskaintzen du liburuak, epe luzeko estrategia baten koordenadak finkatu eta eguneroko lana oinarritzeko irizpideak emanda.

Honaino, liburua eskuartean hartzeko interesa piztu dizugula espero dugu. Hala ere, gure bizitzak maiz denborari dagokionez prekarioak dira, eta askok, gogoa izanda ere, ezingo duzue egin. Zuentzako beraz, gure ustez, liburuaren ideia nagusiak biltzen dituen erreseina hau. SPOILERrik nahi ez baduzu, ez jarraitu!

ESTALLIDOS (2019)

Estallidos. Revueltas, clase, identidad y cambio político (2021)

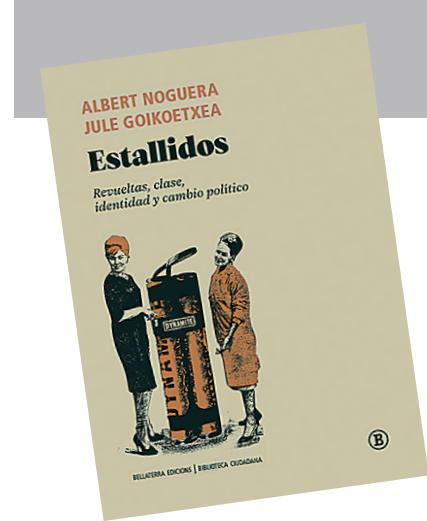
Idazleak:

Jule Goikoetxea Mentxaka eta Albert Noguera

Edizioa:

Bellaterra edicions - Cultura 21

GOMENDIOAK

JULE GOIKOETXEA MENTXAKA (DONOSTIA, 1984)

Filosofia, Kazetaritza eta Zientzia Politikoak ikasi zituen Euskal Herriko Unibertsitateetan eta Cambridgen. Filosofian doktorea. Azken urteotan Cambridge eta Queenseko unibertsitateetan egin ditu ikerketak. Gaur egun,

Zientzia Politikoetako irakaslea da EHUn. Nazioarteko hainbat aldizkaritan argitaratu ditu bere artikuluak, eta Euskal Herriko eta Spainiako hedabideekin kolaboratzen du.

1. ERREBOLTA EDO IRAULTZA

Tunez, Egipto, Frantziako Txaleko horriak, Txile, Baltimore, Iran, Iruñeko “La manadaren” auziaren kontrako mobilizazioak. Zergatik ugaritu dira azken hamarkadetan eztanda bezala definitu ahalko genituzkeen fenomenoak? Zerk bihurtzen du eztanda bat iraultza edo errebolta? Galdera horietara hurbilpena egiten du liburuaren lehenengo atal zehatz bezain konplexu honek.

Garai bakoitzak bere iraultzaren ideia propioa garatu behar duela azpimarratzen dute, garaian garaiko baldintzei erreparatuta. Ildo horretatik tiraka ideia interesgarrietan sakontzen du liburuak: egungo iraultzen denboren birpentsatzea, dominazioa forma multidimensionalean egituratua dagoela kontuan hartuko duen estrategia konstanteen garatzea, borroka ezberdinak artikulatzeko gaurdanik eman ahal ditugun pausoak edo XXI. mendean eraginkorrak izango diren barrikadak sortu bai, baina barrikada horien atzean nola bizi

eta harremanduko garen pentsatzearen beharra.

Egun ematen diren eztandek ez dute iraultzaren iruditegi klasikoarekin bat egiten: ez ditu masa homogeneo batek garatzen, alderdi edo antolakunde politiko batek gidatuta, alternatiba politiko konkretu baten baitan. Ekimen espon-taneoak dira, sumindura batek haus-potuta hasten diren leherketak, norabide argirik gabeak. Baino horrek ez die aldaketak eragiteko gaitasuna kentzen: prozesu baten parte dira.

Iraultza vs erreforma paradigma eraldaketa vs erreforma paradigmarenatik aldatzea proposatzen digute. Izan ere, gure jendarte eredua hain dela konplexua, egiturazko eraldaketa ezin dela berehala eta epe-laburrean, matxi-nada bakarrarekin gauzatu. Boterea as-paldi ez dago Neguko Jauregian. Ondo-rioz, nekez irudika dezakegu eraldaketa prozesu sakon bat trantsizio eratziale konplexu bezala ez bada, eta horrek beste erritmo eta gertaeren sekuentzia bat eskatzen du. “Emantzipazioa egun,

eraldaketa (ez erreforma) desberdinen batuketa edo akumulazioaren bidez soilik lor daiteke, jendartea osatzen duten instituzio desberdinetan (familia, lantokiak, eskolak, Estatua, unibertsitatea, komunikabideak, etab.) gauzatuta, bakoitzak eskatzen dituen erritmoen arabera, borrokan ari diren subjektu anitzen artean, eta hori, ezinbestean, denboran zehar soilik gerta daiteke”.

Denboraz gain, iraultza non irudikatzen dugun ideia ere berritu behar dugu: eztandak zein borrokak deszen-tralizatuak dira, eta halakoak izan behar dute descentralizatuak diren menpe-ratze sistemak konfrontatzeko. “Arazoa da sistema horiek behetik descentralizatuta daudela, baina aldi berean goitik oso ondo koordinatuta, monopolioak ikustea besterik ez dago horretaz ja-betzeko. Hori da oraindik eztandek eta borrokek ez dutena: descentralizatua baina koordinatua dagoen artikulazio eraginkorra”.

Mugimendu antolatuetatik ohikoa izan da eztanda horiei mesfidantzaz be-

ALBERT NOGUERA FERNÁNDEZ (BARTZELONA, 1978)

Zuzenbide konstituzionaleko irakaslea da Valentziako Unibertsitatean.

Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko legalari eta politologoa, Habanako Unibertsitateko Zuzenbidean doktorea da. Bolivia eta Ekuadorko Batzar Konstituziogileetan aholkularia izan zen.

giratzea. Inoiz antolatu ez den jendeak parte hartzen duelako, erroko aldaketa eskatzen duten mezuak ez dituztela... edo besterik gabe, euren atzean hariak mugitzen nor dagoen eta zein interesen arabera ez dakigu-lako. Bat-batean indarra har-tzen duen elementu batekin (dela argindarren faktura, demokrazia falta, feminizazioak edo aldaketa klimatikoa) identi-fikatuta altxatzen diren subjek-tu anitzek (edo ez hain anitzek) gauzatzen dute eztanda. Ident-i-tate bat gailendu daiteke edo ez, mugimendu bat sortu edo ez, erroko aldaketa edo hain errokoa ez den legedi aldaketa bat ekar dezake... edo arreta mediatico handia dakinaren mobilizazio hu-tsean geratu eta desegin.

Gakoa, beraz, eztandek duten transformazio gaitasunean aurki-tzen dugu. Noguerak aipatzen du "iraultza bat definitzen duena era-daketa politiko eta sozialaren erradikal-tasuna" dela. Zentzu horretan, eztanda bat iraultza izan daiteke, utziko dituen ondorioen arabera. Baino ondorioak izan ditzan, garapen bat izan behar du, eta horretan asmatzea dago gakoa. Bo-rronen, eztanden, koordinazioan.

Beste mende batzuetan ezkerra as-ka-pen proiektu komun bat eskaintzeko gai izan den bezala, "funtsezko da gaur egun ere jendeari etorkizun bat irudi-katzeko proiektu bat ematea, eta horre-tarako, ze helburu lehenesten ditugun adostu behar dugu". Erraza da esaten.

Zorionez, galdu ditugun aukerei, iristeko daudenek hartuko diete le-kukoa. Eztanden ugaritzea ulertzeko bi gako nagusi ematen dizkigute. Alde batetik, sortu zenetik ahula eta inper-fektua den demokrazia liberalaren krisia. Azken hamarkadan, haistik, Es-tatuek boterea galdu dute korporazio handien mesedetan eta demokrazia

liberala ez da gai jendartearen beha-rrak asetzeko.

2. EZTANDEN SUBJEKTUA

Bigarren atal honetan ere, hiru gal-derra ezberdinek hartzen dute erdi-gunea. Nork eramaten ditu aurrera eztandak? Langile klasearen identi-tatearen inguruan eraikita ez dagoen subjektu ez artikulatu batek amaitu dezake kapitalismoarekin? Eta, au-rretik aipatutako dominazio mul-tidimentsionalean sakontzen lagun-duko digun azken galdera, zer da klase soziala?

Ezkerraren ikuspegi klasikoan, iraultzak aurretik eraikitako subjektu antolatu batek gidatuko lituzke. Antolakuntza eta praxi militantearen ondorioz sortzen da eztanda. Azken gertaerek erakutsi digute kontrako noranzkoan bidea egiterik badago-ela: eztandak sortu dira lehenengo eta hortik abiatuta subjektu berriak sortu dira. Badirudi harremana egon badagoela eztandetan parte hartzen duten kideen heterogeneitatearen eta subjektuak eratzeko aipatutako mo-duaren artean.

Ildo honi jarraituz, badugu sindikal-gintzara ekartzeko Noguerak garatzen duen hausnarketa interesgarri bat: ezkerraren partidu/sindikatu eskema klasikoa gizon zuri mono urdindun, heterosexual eta adindunaren neurri-eraiki bada, ez dio erantzuten errealtateari. Ez behintzat guztiari. Azpimarra jartzen du honek ez duela esan nahi eztandetan edo hauetatik sortutako subjektu berriean ez dagoela modurik batasuna edo pertenentzia sentimen-durik sortzeko. Honek esan nahi du mugimendu sozialen ardura dela, sindikatuena ere bai, behin eztandak ger-tatuta eragileen antolakuntza jakintza guztsia mugimenduaren mesedetan jartzea eta mugimenduari potentzial eraldatzailea txertatzea.

**SINDIKATUAN EGIN
DUGU JADA
LANA VS KAPITALA
KONTRADIKZIOTIK
BIZITZA VS KAPITALERA
IGAROTZEKO BIDEA,
EDO HORRETAN
GAUDE
BEHINTZAT**

Bigarren eta hirugarren galderak hankaz gora jartzen dituzte bi autoreek. Goikoetxeak ala dio klase sozialen inguruan: "Klase sozialak esplotazio eta dominazioak definitzen ditu. Kontuan hartzen badugu ez dagoela esplotazio eta dominazio bakarra, klase sozial ezberdinak daude: genero sexuatuaren funtzioa klase sozialak eraikitza da, arraza kategoriaren funtzioa bezala,

kategoria politikoa dena, ez biologikoa, sexua bezala. Beraz, ez dugu onartuko klase kontzeptua esplotazio mota bakarrari aplikatzea". Sindikatuak egin dugu jada lana VS kapitala kontradikzio biziak VS kapitalera igarotzeko bidea, edo horretan gaude behintzat.

3. ALDAKETA POLITIKOA GAUR

Bukatzeko, mundua irauli nahi dugun guztiontzako bereziki aberasgarriak suertatu zaizkigun bi ideia hauek azpimarratu nahiko genituzke: boterea eta estatuaren eraldaketa gaitasun baldintzatua.

Boterea harreman bat bezala ulertzera eramatzen gaitu Goikoetxeak, gobernua, armada eta korporazio handien kontrola eskuratzea baino askoz harago doana. Ikuspegi honetatik abiatuta autoreak galdeztzen digu ea prest egongo ginatekeen gure burua armatzeko, entrenatzeko, antolatzeko, diziplinatzeko. Gure egitura kognitibo eta emozionala aldatzeko. Azken finean, egun gehiengoon lehentasunak diren lana eta familia iraultzaren mesedetan bigarren plano batean uzteko.

Noguerak aipatzen digu ezkerak hauteskundeak irabazteak ez duela zertan ekarri ezkerrak estatua kontrolatzea. Burgesiak egun ezagutzen dugun estatua bere neurria sortu zuen boterea, behar izatekotan, parlamentutik bestelako instituzioetara mugitzeko (tribunalak, armada). Hala ere, bai uste du estatua politika eraldatzaileak martxan jartzeko tresna izan daitekeela: esfera materialean instituzionalitateak sortu behar ditu estatuak eta honetarako herri borroken eta autoantolakuntza kolektibo ereduen beharra azpimarratzen du, honek emango baitio aukera eta indarra ezkerrari estatuko aparatuak zapalduon mesedetan jartzeko. ■

Aldizkariaren atal berri honetan Programa soziekonomikoaren esparru ezberdinetan sakontzen joango gara, Talaiaaren ale bakoitzean programan jasotzen den neurri zehatz bat hizpide hartuta. Lehenengo honetan Bidezko trantsizio batzordeak izango ditugu mintzagai.

Programa sozioekonomikoa

aletuz

PROGRAMA SOZIOEKONOMIKOA

Pandemia betean, LAB sindikatuak bere programa sozioekonomikoa berritzeko ariketari ekin zion. Testuin-gurua zaila zen oso, baina garrantzi-tsutsuzat jo genuen irekitzen ari zen ziklo ekonomiko, politiko eta sindikal berriari indarrez heldu eta ipar orratza ego-kitzeko gogoeta egitea. Gerora etorri-takoek beharrizana areagotu eta gure erabakia zuzena zela berretsi besterik ez dute egin.

Ez da nolanahiko ariketa izan. Militantziarekin batera egindako saioak, eztabaидatu, idatzi, ekarpenak jaso, berriz eztabaидatu eta berriz idatzi. Horrela joan gara proposamena ehotzen, ariketa kolektibo etengabeen. Ez gara, gainera, sindikatuko afiliazioarekin egotera mugatu, beste hainbat ekarpen eta eztabaida ere izan ditugu borrokan dauden eta bidelagun ditugun hamaika eragile eta militanteekin.

LABen programa sozioekonomikoa beraz, euskal langileriari eskaini nahi diogun bideorria da; gure ekinbide propioa zehazteaz gain, beste sektore sozial, politiko eta sindikalekin eztabaидatu eta aliantzak eraikitzeko tresna. Ez da maximoen ez eta minimoen progra-

ma. Modu dialektikoan garatuz doan proposamen integral gisa ezaugarritu nahi izan dugu; etengabeko berrikuspen eta garapenean egongo dena.

Modu honetan, sindikatuaren ondare historikoan oinarritu eta lau iturri ideo-logikotatik edaten du batez ere gure programak. Bizi dugun larrialdi ekologikoak hala eraginda eta azken Biltzar Nagusien norabidean sakonduz, ekosozialismoa da hartzen duen ardatz nagusietako bat. Esplotazioan oinarritutako sistema bidegabe hau planetaren muga biofisi-koekin talkan dagoelako eta edozein alternatiba posible, erreal eta desiragarrik aldagai hori bere muinean kokatu behar duela sinetsita gaudelako.

Aldi berean, ia hiru hamarkada luze daramatzagu sindikatuan feminismoan bidea urratuz eta nola ez, feminismoaren emariak ere elikatzen du gure proposamena. Ekonomia feministaren ekarpenetatik, zor patriarkalaren aitortzatik eta berau iraultzeko proposamenen saiakeratik eraiki nahi dugu gure proiektu politikoa.

Demokratizazioa eta nazio garapena dira presente dauden beste bi oinarri

nagusiak. Demokraziarik ez da goelako merkatu askearen logikari aurre egin eta ekonomiaren gaineko kontrolik gabe, langile eta herri sektoreok gure buruak gobernatzeko dugun eskubidea eta boterea eraiki gabe. Eta nazio garapenaren ardatza ezinbesteko zaigulako euskal langileok bizi ditugun dominazio forma guztiei erantzun, gure lurradean errorturiko eredu sortu eta gure hizkuntza, kultura eta kosmobisioak etorkizuna izan dezaten bermatzeko.

Zapalkuntzen elkar gurutzatzeak gorputz eta lurraldetan forma zehatzak hartzen dituzte. Dominazio forma bat bestearen gainean modu zurrunean metatu baino, elikatu eta forma berriak hezurmamitzen dira; Euskal estatua da gure ustez, aipatu oinarri ideologikoetan aurrera egiteko ziklo politiko honetan beharrezkoa dugun tresna. Burujabetza material eta politikoan sakontzeko, Euskal Herriko langile eta herri sektoreon bizitza duinak bermatzeko indar korrelazio berriak garatu eta kontsolidatzeko eta kapitalari muga jarrita agertoki berriak sortzeko behar dugu estatu propioaren geltokia. Are gehiago egungo testuinguru geopolitikoari so egiten badiogu.

LABen estrategia soziosindikalak beraz, prozesu independentista eraldatzalea bultzatu, elikatu eta gorpuzteam datza, klase interesak prozesuaren erdigunean kokatuz eta prozesuak klase interesei erantzun diezaion borrokatzu.

BIDEZKO TRANTSIZORAKO BATZORDEAK. EREDU BAT AURRERA EGITEKO

Asmoak asmo, eguneroko borroketan asmatu, bizi baldintzak duindu, egiturazko krisiei aterabidea emateko proposamenak ekoitzu eta langile jendea aktibatuz eta borrokara batuz egingo dugu bidean aurrera.

“ LABEN PROGRAMA SOZIOEKONOMIKOA EZ DA MAXIMOEN EZ ETA MINIMOEN PROGRAMA. MODU DIALEKTIKOAN GARATUZ DOAN PROPOSAMEN INTEGRAL GISA EZAUGARRITU NAHI IZAN DUGU; ETENGABEKO BERRIKUSPEN ETA GARAPENEAN EGONGO DENA ”

Berehalako borrokak, hitzarmene-tako soldata igoerak, klausula feministak, azpikontratazioa mugatzeko neurriak, lan osasuna bermatzeko akordioak, soldata eta pentsioen arrakalaren aurkako ahaleginak edota gobernu desberdinaren aurrekontu politikak baldintzatzeko mobilizazioak erroko aldaketa politiko eta soziala elikatzeko balio behar dute. Orain eta hemen lantokietan eta kalean sindikatuak egiten dituen borroka guzti horiek, langileriaren lan eta bizi baldintzak duintzeko borrokak izateaz gain, aldaketa politiko orokorrerako baldintzak sortzeko batailak dira.

Horregatik zaizkigu ezinbestekoak bata eta bestea- borroka material inmediatoak eta armas luze-ko eraldaketa prozesuak- lotuko dituen hari praktiko eta diskursiboa elikatzea. Langile asanbladak egitean borroka ideologikoa egiteko, infoak, negoziaketak, okupazioak, piketeak eta manifik egitean alternatiba egon badagoela eta posible dela aldarrikatzeko. Alternatiba posible egiteko.

Programa sozioekonomikoa erre-minta kutxa bat da norabide horretan. Lan Harremanetarako eta Babes Sozialerako Euskal Esparrua edukiz bete eta eraldaketen sakontzeko neurriak jasotzen ditugu bertain. Talaiaren hurrengo zenbakietan programaren gakoak ale-tuz joango bagara ere, energia krisiari eta larrialdi ekologikoari aurre egiteko jasotzen dugun proposamenetako bat-ean egingo dugu oraingoan azpimarra: Bidezko Trantsizorako Batzordeak.

Batzorde horien proposamenaren funtsa, trantsizioa gauzatzeko behar den planifikazioa aldarrikatu eta bertain langileon protagonismoa lehen lerroan jartzea da. Eraldaketa egun dagoeneko gertatzen ari delako eta muinean beraz berau nork gidatzen duen, eta noren interesak lehenesten diren dagoelako.

Gauza jakina da Patronalak, kapitalaren interesen araberako eraldaketa egin nahiko dituela. Energia krisia eta zuriketa berdearen mantraren atzean, eskulana merketzeko eta pobretzeko neurriak ezarri eta ekoizpen moduetan errentagarritasun ekonomikoa lehenetsiko dira, bigarren mailakoa izanik sozialki eta ekologikoki gehiengoaren mesedetara egingo den trantsizio justuaren helburua.

LABen sinetsita gaude egungo kontsumo, produkzio eta banaketa eredua eraldatu behar dela, material eta energia eskasiaren aroa irekitzen ari dela eta planetaren bioanitzasuna zaindu eta muga biofisikoekin bat datorren garapen eredua behar dugula. Krisi ekologiko orokorra bizi dugu eta hurrengo hamarkadan hartzen diren erabakiak determinanteak izango dira. Guztiok ardura bera ez dugula badakigu, langileok ez baikara eredu honekin aberastu eta planeta suntsitu dugunak, baina gure egiten dugu eredu honek sortutako kalteak zein eredu aldaketa gauzatzeko erantzukizuna. Ezin dugu kapitalaren interesak defendatzen dituztenen esku utzi trantsizioaren lidergoa.

Bidezko Trantsiziorako Batzordeak, langileon parte hartze eta esku hartze zuzena bermatzeko aukera gisa proposatzen ditugu. Jarduera ekonomiko batzuk eraldatu, murriztu, ordeztu edo desagerrarazi behar badira, lehentasunez sektore horietako langileekin planifikatu eta adostu beharko delako. Agerikoa da ezin garela enpleguaren defentsa hutsera mugatu, jarduera batzuk duten inpaktu ekologikoa kontuan izan gabe. Baino, aldi berean, ez dugu onartuko langileon lan eta bizi baldintzak ziurtatuko ez dituen eraldaketa prozesurik. Sozial-

**“BIDEZKO
TRANTSIZIORAKO
BATZORDEAK,
BEHARREZKO
TRANTSIZIO
EKOSOZIALEAN
LANGILEON PARTE
HARTZE ETA ESKU
HARTZE ZUZENA
BERMATZEKO AUKERA
GISA PROPOSATZEN
DITUGU”**

ki, politikoki eta sindikalki areagotuko den eztabaidea honetan, lehentasunez langileon uneko eta etorkizuneko bizi baldintzen defentsa kokatzea da gure eginkizuna.

Enpresa bakar batean hainbat neurri hartu daitezke, baina ziurra da sektoreen inguruko erabakiak haritu behar direla. Horregatik, Bidezko Trantsizioaren aldeko Batzordeen egitasmoa bultzatzeko lehen urrats gisa, sindikatuan Euskal Herriko ehun sozio-produktiboaren egoeraren argazkia egin, lehentasunak ezarri eta afiliazioarekin zein bertako langile-riarekin proposamenak partekatzea izango da. Aterabideak, bideragarritasun proposamenak, eraldaketaren oinarriekin bat egiten duten plan teknikoak... eztabaidatu eta adostu beharko ditugu.

Modu berean, sektoreetan Bidezko Trantsizio Batzordeak eratzeko borroka egitearekin batera, eskualde mailakoak gara daitezen proposatu beharko dugu. Ezin delako lurralde antolaketa, zerbitzu publikoen diseinu eta trantsiziorako bideorriork planifikatu bertan lan egiten duten langileen iritzi eta beharrak jaso gabe.

Batzordeok finean, langileok gure etorkizunaren jabe izan gaitezen borrokatzeko aukerak irekitzen dituzte. Goitik inposatu nahi diguten enplegu suntsiketa, prekarizazio eta kapitalismo berdearen aurrean lanaldi murrizketa, enplegu baldintza duinak, eta zer, nola eta zertarako ekoiztu behar dugun eztabaidea eta bideorrian gure protagonismoa defendatzeko. Gure indar guziekin, egoerari aurre hartu eta gure ekintza soziosindikal erantzun parametroetan baino, bizitza bizigarrien aldeko ofentsiban kokatzea dagokigu. Larrialdi ekologiko eta sozial betean egonik, beranduegi da pesimistak iza-teko. Ekin diezaion!

Txostena

Bizitzaren garestitzea Hego Euskal Herrian: energiaren afera. LAB

<https://www.lab.eus> | [labureus/T14G1](https://lab.eus/T14G1)

Podcasta

Berria egunkariaren klima eta natura krisiari buruzko 'Kinka' podcasta

<https://www.berria.eus> | [labureus/T14G2](https://lab.eus/T14G2)

Artikulua

No tenemos derecho al colapsismo. Una conversación con Jorge Riechmann (I) – Emilio Santiago Muiño

<https://www.contraldiluvio.es> | [labureus/T14G3](https://lab.eus/T14G3)

Bideoa

«Krisi ekologiko, klimatiko eta sozialaren erdian: desazkundea beste biderik bada?» jardunaldia.

<https://www.youtube.com> | [labureus/T14G4](https://lab.eus/T14G4)

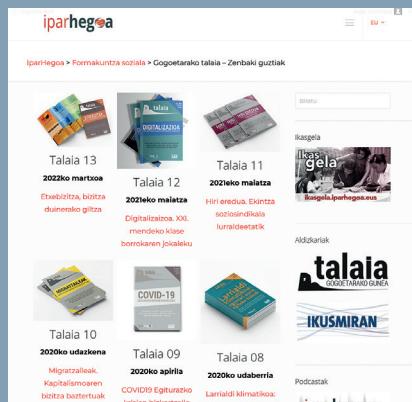
“Demasiado tarde para ser pesimistas”

Daniel Tanuro

Gehiago nahi?

Eduki gehiago www.iparhegoa.eus webgunean

Aldizkariak
eta eduki osagarriak

<https://labur.eus/talaiaaldizkariak>

Bideoak

Talaiaren erreprodukzio-zerrenda
Ipar Hegoaren youtube kanalean

<https://labur.eus/talaiaabideoak>

Podcastak

The screenshot shows a list of podcasts on the iparhegoa website. It includes three main categories with sub-links:
- ETXEBIZITZA: 'I. Etxebizitza aleko mugimendua Ipar Euskal Herrian'
- MIGRANTES: 'II. Migranteen erakundeak eta hirigintza'
- DIGITALIZAZIOA: 'III. Migracioen estropaeek eta teknologien pribatizazioak'
Each category has a link to 'Talaja 13' (Etxebizitza), 'Talaja 12' (Digitalizazioa), 'Talaja 11' (Mugimendua), and 'Talaja 10' (Pribatizazioak).
Below these are three more links:
- Talaia 12 Digitalizazioa | Algoritmoei aurrean langile mugimendua Ipar Euskal Herrian
- Talaia 12 zentzualdeekin lotutako lehen podcasta
- Talaia 12 zentzualdeekin lotutako bigarren podcasta

<https://labur.eus/talaiaodcastak>

BATU KOMUNITATERA!

EKINTZA SOZIALEKO
KOMUNITATEA
ABIATU

